

Nr 317.

Av herr **Wiberg m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter.

Försvarsutredningen har i sitt betänkande uttalat, att det för att underlätta samverkan under utbildningstiden mellan ingenjörtrupp och förband ur övriga truppslag samt för att öka mobiliseringsarbetets effektivitet vore önskvärt, att ingenjörtrupp kunde permanent förläggas — i form av mindre detachement ur de befintliga ingenjörkårerna — även till de militärområden, inom vilka sådan trupp icke för närvarande är fredsörlagd. Vägt mot andra oavvisliga försvarsbehov, vilka måste tillgodoses inom en begränsad kostnadsram, har utredningen likväl icke funnit det möjligt att förverkliga nämnda önskemål utan stannat vid att föreslå, att mobiliseringscentraler för ingenjörtrupp upprättas inom nämnda militärområden.

Denna anordning som — trots chefens för armén uttalande i dennes utlåtande över utredningens betänkande angående erforderligheten av att inom varje militärområde förfoga över ett ingenjörförband — oförändrad upptagits i propositionen nr 210/1942 innebär enligt vårt förmenande, att de fulla och nödvändiga konsekvenserna av det moderna krigets lärdomar icke blivit dragna i avseende på ingenjörtrupp- och pionjärtjänsten, såvitt angår arméns fredsorganisation.

Såsom också försvarsutredningen erinrat, måste de svenska stridskrafterna med nödvändighet bliva till sin styrka tämligen begränsade i förhållande till de vidsträckta områden, inom vilka de kunna komma att operera. Som en logisk följd härav innebär den framlagda planen för den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter också dels en ökning av antalet operativa enheter, dels en avsevärt utvidgad motorisering med därav följande ökade möjligheter till snabba omflyttningar av stridskrafter från ett område till ett annat, dels slutligen införande av nya operativa pansarförband, vilka kunna karakteriseras såsom snabbt flyttbar offensiv slagkraft.

Det måste emellertid observeras, att den planerade motoriseringen icke i och för sig lämnar någon garanti för den ökade rörlighet, som det befunnits nödvändigt att förläna de svenska arméstridskrafterna. Med undantag i viss mån för pansarförbanden äro de motoriserade enheterna för närvarande och torde i huvudsak allt framgent komma att förbli tämligen vägbundna. En förutsättning för att motoriseringen skall skänka det önskade tillskottet i rörlighet är sålunda, att vägnätet är intakt, d. v. s. att naturliga eller konstgjorda hinder icke hämma möjligheterna att snabbt förflytta sig utmed vägarna. En motståndare kommer otvivelaktigt att genom flyg, fallskärms-

trupp och sabotörer söka i största möjliga utsträckning avbryta vägnätet, främst genom att förstöra broarna, för att därigenom lamslå våra motoriserade förband och tvinga dem till överksamhet eller uppehålla dem under avgörande krigsskeden. Motmedlen häremot äro dels bevakning och försvar av förbindelselinjernas känsligaste punkter, dels tillgång i tillräcklig omfattning till specialutbildad trupp i hög beredskap och med speciell materiel för ett snabbt iståndsättande av vägar och broar, som trots försvarsåtgärderna blivit förstörda av fienden.

Sistnämnda uppgift påvilar ingenjörtrupperna, vilka såväl genom särskilt de luftburna förstörelsemedlens höga anfallsfrekvens som genom den ökade verkan av de enskilda bomberna m. m. i ett nutida krig komma att ställas inför flera och svårare uppgifter än vad man tillförne haft anledning att räkna med samtidigt som kraven på snabbast möjliga iståndsättning komma att bli mera trängande, enär ju möjligheterna att efter krigsläget skiftningar omdisponera den strategiskt rörliga slagkraften därav äro direkt beroende. Såsom en logisk konsekvens av en ökad motorisering och mekanisering måste därför med nödvändighet följa en förstärkning av ingenjörtruppernas krigsorganisation i såväl kvantitativt som kvalitativt hänseende. Härav beröres även fredsorganisationen, vilket i propositionen nr 210/1942 avspeglat sig i upprättandet av ingenjörmobiliseringscentralerna. Uppenbart är emellertid, att levande truppförband vore en långt effektivare organisation såsom förberedelse för övergång till krigsfot än blott mobiliseringscentraler.

Erfarenheterna från pågående storkrig visa, att en överraskande och våldsam kraftinsats av särskilt flyg- och lufttrupper i syfte att från början förlama motståndarens förbindelselinjer och därigenom hindra ett planmässigt utnyttjande och samordnande av tillgängliga stridskrafter ofta inlett de blixtnabba spelöppningarna och stundom för den överfallna parten utgjort det första vittnesbördet om att fientligheter inlets. Förutom nödvändigheten av en tillräckligt hög beredskap över huvud taget kan härav dragas den slutsatsen, att de specialutbildade reparationstrupper — ingenjörtrupperna — på vilka det ankommer att utan dröjsmål återställa och i trafikdugligt skick vidmakthålla de av fienden skadade, för krigföringen livsviktiga förbindelselederna, måste inneha en hög grad av beredskap och redan i fredstid vara i erforderlig omfattning regionalt fördelade över landet. Det av chefen för armén understrukna kravet på fredsförläggning av ett ingenjörförband inom varje militärområde framstår på grund härav med särskild skärpa.

Men härför tala även andra skäl. Det pågående kriget har givit omfattande lärdomar med avseende på ingenjörtruppernas krigsinsatser och icke minst i fråga om nödvändigheten av en fördjupad förståelse och samverkan på stridsfältet mellan detta truppslag och huvudtruppslagen. Uppenbart är att denna samverkan och förståelse för att bestå provet under påfrestande

förhållanden i fält måste ha vuxit fram under ständiga gemensamma övningar i fred. Betyggande förutsättningar härför komma icke att föreligga med mindre än att ett ingenjörtruppförband i fred permanent förläggas inom varje militärområde. Utbildningsskäl tala alltså för ett sådant arrangemang i lika hög grad som beredskaps- och mobiliseringsskäl.

Om permanent fredsförläggning av ett ingenjörtruppförband inom varje militärområde är av vital betydelse för detta truppslags egen utbildning och krigsberedskap, så är den av icke mindre vikt för övriga truppslag och särskilt för huvudtruppslaget, infanteriet. Förefintligheten av ett ingenjörförband inom militärområdet skänker nämligen icke blott ökad förståelse och förmåga till samverkan truppslagen emellan. Förbandet utgör samtidigt en utbildningscentral för militärområdet i dess helhet i ingenjörtrupp- och pionjärtjänst, där befäl från övriga truppslag under gynnsamma övningsbetingelser kunna bibringas effektiv utbildning i och förmåga att leda tekniska arbeten i fält till båtnad för de egna truppslagens färdighet i fältarbeten. Obestriddliga krigserfarenheter bestyrka att god förmåga att utföra fältarbeten nedbringa personalförlusterna. Icke minst i vårt land med dess begränsade personella resurser förtjänar detta förhållande allt beaktande.

Därest ett ingenjörförband förläggas till varje militärområde, kommer vidare militärbefälhavaren att i förbandets chef ständigt äga tillgång till den ingenjörtekniska sakkunskap, som är en förutsättning för en effektiv planläggning av utbildningen i ingenjörtrupp- och pionjärtjänst och för inspektionsverksamheten inom militärområdet i vad rör dessa utbildningsgrenar. Ingenjörförbandscheferna böra därför — i analogi med vad försvarsutredningen och propositionen förutsatt beträffande cheferna för signalregementets detacherade kompanier — tillika vid behov tjänstgöra såsom föredragande i vederbörlig militärbefälsstab.

Enligt propositionen nr 210/1942 är behovet av ingenjörtruppförband i fred tillgodosett inom I. militärområdet (Göta ingenjörkår), IV. militärområdet (Svea ingenjörkår) och VI. militärområdet (Bodens ingenjörkår), medan inom II., III. och V. militärområdena ingenjörförband icke komma att finnas utan endast mobiliseringscentraler. Av försvarsutredningens betänkande kan, såsom ovan framhållits, utläsas, att i främsta rummet kostnads-skäl avhållit utredningen från att framlägga förslag om permanent förläggning av ingenjörtrupp även till de nämnda tre mobiliseringscentralerna. Därvid torde särskilt de med en sådan anordning följande byggnadskostnaderna ha spelat en framträdande roll. Emellertid synas möjligheterna icke utesluta att utan ökning av byggnadskostnaderna förverkliga ifrågavarande vitala önskemål, därest lämpliga åtgärder härför vidtagas.

Av betänkandet framgår, att redan med den av utredningen föreslagna och i propositionen nr 210/1942 upptagna fredsorganisationen av ingenjörtrupperna vissa tillbyggnadsarbeten å kasernetablissemanten bli erforderliga vid såväl Svea som Göta ingenjörkår för att inrymma de för kårerna beräknade

värnpliktskontingenterna. Vidare ha för samtliga tre ingenjörkårer beräknats kostnader för dels lektionsbyggnader, dels furirbostäder. Sammanlagt har för här nämnda byggnadsbehov beräknats ett medelsbehov av 1 359 200 kronor jämte 6 % administrationskostnader härå, eller tillhoppa i runt tal 1 441 000 kronor (enligt prisläget den 1 juli 1941), varav i propositionen nr 210/1942 något över hälften upptagits för femårsperioden, medan återstoden förutsatts skola förskjutas till tidsperiod därefter.

Om i stället den dispositionen vidtages, att till de tre befintliga ingenjörkårerna icke förläggas större värnpliktskontingenter än att erforderligt förläggningssutrymme för dessa liksom för det fast anställda manskapet, furirerna inräknade, ävensom erforderliga lektionslokaler kunna beredas inom redan befintliga byggnader, kunna de för tillbyggnadsarbeten, lektionsbyggnader och furirbostäder vid ingenjörkårerna beräknade medlen disponeras för uppförande av förläggningsbyggnader m. m. för ingenjörtruppförband inom II., III. och V. militärområdena, på vilka överskjutande del av ingenjörtruppernas värnpliktskontingent därvid bör fördelas. Därest vid val av byggnadssätt för de i sådant fall erforderliga nybyggnaderna inom nämnda militärområden avkall i någon mån göres i fråga om etablissemangens komfort och beständighet, kunna de enligt ovan frigjorda medlen beräknas vara tillräckliga för nämnda nybyggnader under förutsättning att de nya ingenjörförbanden på sätt nedan föreslås förläggas till orter, där lämpliga byggnader redan äro disponibla i icke oväsentlig utsträckning.

De ytterligare förläggningsplatser för ingenjörtrupp, som vid en fredsorganisation enligt här anförda riktlinjer böra komma i fråga, äro Karlstad, Östersund och Borås. På de båda förstnämnda orterna äro beredskapsförband sedan länge förlagda och omfattande byggnadsarbeten, främst baracker, redan utförda, vilka med fördel kunna utnyttjas även vid permanent förläggning. Övningsförhållandena äro på samtliga platser goda, särskilt i Karlstad, som torde erbjuda bättre möjligheter för tillämpningsövningar i ingenjörtrupptjänst än någon annan förläggningssort i landet. Med hänsyn härtill och till storleken av ingenjörtruppernas årliga värnpliktskontingent synes det lämpligt att — utöver nu befintliga fredsingenjörförband, vilka enligt ovan böra erhålla en i förhållande till försvarsutredningens och propositionens förslag något reducerad organisation — till Karlstad förlägga en ingenjörkår om 2—3 kompanier, förslagsvis benämnd Värmlands ingenjörkår, medan till Östersund bör detacheras ett ingenjörkompani ur Svea ingenjörkår och till Borås ett ingenjörkompani ur Göta ingenjörkår.

Därest förläggningen på samtliga tre ovannämnda orter baseras på vinterbonade baracker, kunna totalkostnaderna för nyuppförande av alla erforderliga byggnader i Borås samt erforderlig förbättring och komplettering av befintliga byggnader i Karlstad och Östersund beräknas till — markförvärv och administrationskostnader inräknade — i runt tal 770 000 kronor eller ungefär samma belopp, som i propositionen beräknats för byggnads-

arbeten vid ingenjörkårerna under femårsperioden. Av nämnda belopp beräknas huvuddelen, omkring 400 000 kronor, användas för uppförande vid ingenjörkåren i Karlstad av gymnastikbyggnad, garage och verkstäder av permanent karaktär.

För ingenjörkompanierna i Östersund och Borås synes även efter femårsperiodens utgång icke böra ifrågasättas annan förläggningsform än vinterbonad barackförläggning. För den enligt ovan föreslagna Värmlands ingenjörkår synes däremot böra övervägas uppförande efter hand av förläggningsbyggnader av mera permanent kaserntyp, av kostnadsskäl lämpligen en vånings träkaserner, varvid befintliga baracker kunna tagas i anspråk för andra ändamål. De ytterligare erforderliga byggnadskostnaderna kunna under sådana förhållanden beräknas uppgå till omkring 1 900 000 kronor, varigenom de sammanlagda kostnaderna skulle stiga till (770 000 + 1 900 000 =) 2 670 000 kronor i stället för enligt propositionen beräknade 1 441 000 kronor. Härav skulle emellertid endast 770 000 kronor belöpa på femårsperioden.

Då någon ändring i försvarsutredningens och propositionens förslag i fråga om ingenjörtruppernas årliga utbildningskontingent icke ifrågasättes, behöver här föreslagen fredsorganisation icke medföra annan ökning av utbildningsbefäl samt stabs- och förvairningspersonal än som betingas av uppdelningen på ett ökat antal förläggningssorter.

Enär cheferna för ingenjörtrupperförbanden enligt vad ovan framhållits tillika böra vara föredragande inför vederbörande militärbefälhavare i ärenden rörande ingenjörtrupp- och pionjärtjänsten, böra såsom chefer för de nytillkommande ingenjörförbanden beräknas regementsofficerare, lämpligen för Värmlands ingenjörkår en överstelöjtnant och för vardera av ingenjörkompanierna i Östersund och Borås en major. I betraktande av den minskade omfattning av utbildningsarbetet vid Svea och Göta ingenjörkårer, som blir en följd av här framlagt organisationsförslag, synes det möjligt att av de för nämnda kårer beräknade regementsofficerarna för placering vid nyinrättade ingenjörförband frigöra en överstelöjtnant och en major, varför den erforderliga personalökningen i vad avser regementsofficerare skulle inskränka sig till 1 major. Den i övrigt behövliga utökningen av ingenjörtruppernas och ingenjörtrupperförbandens ordinarie personalkadrar kan beräknas till 3 kaptener, 3 löjtnanter, 2 fanjunkare, 2 sergeanter, 4 furirer, 3 korpraler samt 4 vicekorpraler och meniga. Antalet fänrikar (extra ordinarie) beräknas ökat med 2. Härtill kommer viss för tjänstgöring vid de nya ingenjörförbanden erforderlig personal på andra personalstater än ingenjörtruppernas, nämligen:

1 kaptan vid intendenturkåren (regementsintendent vid Värmlands ingenjörkår),

3 furirer och 1 korpral vid trängkårerna (sjukvårdspersonal),

1 sjuksköterska vid sjukvårdsväsendet samt

1 tygverkmästare av 1. klassen, 1 tyghantverkare av 1. klassen och 4 tyghantverkare av 2. klassen vid tygstaten.

Behovet av pensionerad personal i arvodesbefattning kan beräknas till 1 officer i löneklass Oa 10 och 6 underofficerare i löneklass UO 7, uppförda på personalförteckningen för ingenjörtruppförbanden.

Slutligen kan den icke-ordinarie personalen vid ingenjörtruppförbanden beräknas behöva utökas med sammanlagt 1 arbetsförman av 1. klass och 1 av 2. klass, 1 husmoder av 1. klass, 2 husmödrar av 2. klass, 3 biträdande husmödrar, 1 kontorsbiträde och 4 skrivbiträden.

De på grund av angiven personalökning erforderliga årskostnaderna till avlöningar kunna beräknas uppgå till i runt tal 202 000 kronor.

Därest i en framtid för Värmlands ingenjörkår skulle uppföras kasern-etablissemang av mera permanent karaktär, torde behov därjämte uppstå av 1 maskinist och 1 eldare, innebärande en årlig kostnadsökning på omkring 9 000 kronor.

Här angivna avlöningskostnader medföra visserligen en ökad belastning av det årliga avlöningsanslaget med omkring 200 000 kronor, men denna ökning synes väl motiverad i betraktande av de avsevärda fördelar, som därigenom stå att vinna. Även med hänsyn till ingenjörtruppernas mobiliseringsbehov av befäl är den föreslagna ökningen av den aktiva kadern i hög grad av behovet påkallad.

Andra kostnadsökningar än här nämnda synas icke behöva bli följden av en utbyggnad av ingenjörtruppernas fredsorganisation på sätt ovan angivits, enär ju den årliga utbildningskontingenten förutsatts icke skola undergå någon ändring. Det anmärkes emellertid att i och för sig en icke oväsentlig utökning av organisationen utan tvivel vore önskvärd. I detta sammanhang framställes dock icke yrkande i detta hänseende.

Med anledning av vad ovan anförts få vi hemställa,

dels att riksdagen ville besluta att ingenjörtrupperna i fredstid skola organiseras på följande lägre truppförband:

Ing. 1 Svea ingenjörkår, Stockholm

Ing. 1 Ö Svea ingenjörkårs kompani i Östersund

Ing. 2 Göta ingenjörkår, Eksjö

Ing. 2 B Göta ingenjörkårs kompani i Borås

Ing. 3 Bodens ingenjörkår

Ing. 4 Värmlands ingenjörkår,

dels att i anslutning härtill ovan föreslagna ändringar i personalförteckningarna för armén måtte vidtagas.

Stockholm den 28 april 1942.

Ake Wiberg.

Carl Björling.

Albert Larsson.

Sven Andersson.

Alarik Hagård.